

ПОЛІТКІНА ІННА, здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **ЛУГОВА ОЛЬГА**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЗВИТОК МІКРОФІНАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ

Мікрофінансування в Україні є важливим елементом розвитку фінансової системи та забезпечення фінансової інклюзії населення. У сучасних умовах воєнного стану, економічної нестабільності та обмеженого доступу до традиційного банківського кредитування роль мікрофінансових організацій суттєво зросла. Особливо це стосується підтримки малого бізнесу, самозайнятих осіб та громадян із низьким рівнем доходів.

Важливість мікрофінансування також зумовлена тим, що значна частина населення та суб'єктів господарювання не має достатньої кредитної історії або ліквідного забезпечення для отримання банківських позик. У таких умовах мікрофінансові установи виступають альтернативним джерелом фінансових ресурсів, забезпечуючи оперативний доступ до невеликих за обсягом кредитів на спрощених умовах. Це особливо актуально для підприємців-початківців, які потребують стартового капіталу для започаткування або відновлення діяльності.

Крім того, мікрофінансування сприяє збереженню економічної активності на місцевому рівні, підтримуючи дрібну торгівлю, сферу послуг та індивідуальне виробництво. Завдяки швидкості прийняття рішень та мінімальному пакету документів мікрокредити часто стають інструментом оперативного реагування на фінансові труднощі, зокрема для покриття касових розривів або невідкладних витрат.

Не менш важливою є соціальна функція мікрофінансування. Воно дозволяє підвищити рівень фінансової доступності для вразливих груп населення, які з різних причин залишаються поза межами традиційної банківської системи. Таким чином, мікрофінансування виконує не лише економічну, а й соціальну роль, сприяючи зменшенню рівня фінансової ізоляції та формуванню культури користування фінансовими послугами.

Суттєвий вплив на регулювання ринку мікрофінансування мав перехід функцій нагляду до Національного банку України, що сприяло підвищенню прозорості діяльності небанківських фінансових установ, посиленню вимог до ліцензування та захисту прав споживачів фінансових послуг. Завдяки цьому поступово формується більш структурований та контрольований сегмент мікрокредитування [1].

Консолідація наглядових повноважень у межах єдиного регулятора дала можливість уніфікувати підходи до контролю за діяльністю фінансових компаній, запровадити чіткі вимоги до розкриття інформації та фінансової звітності, а також посилити відповідальність учасників ринку за порушення

законодавства. Важливим кроком стало встановлення стандартів прозорості щодо реальної вартості кредиту, обмеження недобросовісних практик колекторської діяльності та впровадження механізмів розгляду звернень споживачів.

Крім того, посилення регуляторного нагляду сприяло очищенню ринку від недобросовісних компаній, які не відповідали встановленим вимогам щодо капіталу, структури власності або якості управління ризиками. Це підвищило рівень довіри населення до небанківського фінансового сектору та створило передумови для його подальшого розвитку на принципах стабільності та відповідальності.

Таким чином, інституційні зміни у сфері нагляду стали важливим чинником формування більш зрілого та прозорого ринку мікрофінансування, який функціонує в межах чітко визначених правил і стандартів.

Серед можливостей розвитку мікрофінансування в Україні слід виділити:

1. розширення доступу до фінансових ресурсів для малого та мікробізнесу;
2. стимулювання підприємницької активності населення;
3. розвиток цифрових фінансових технологій та онлайн-кредитування;
4. підвищення рівня фінансової інклюзії в сільських та віддалених регіонах;
5. створення альтернативних джерел фінансування в умовах обмеженого банківського кредитування.

Активне впровадження цифрових платформ, спрощених процедур ідентифікації клієнтів та автоматизованого скорингу дозволяє мікрофінансовим компаніям швидко надавати позики без значних адміністративних витрат. Це робить мікрокредитування більш гнучким та адаптивним до потреб споживачів.

Водночас розвиток мікрофінансування супроводжується низкою ризиків. Насамперед це високі відсоткові ставки, що можуть призводити до надмірного боргового навантаження домогосподарств. Існує також ризик недобросовісної практики стягнення заборгованості, недостатнього рівня фінансової грамотності позичальників та зростання простроченої заборгованості. В умовах економічної нестабільності зростає кредитний ризик та ризик ліквідності для самих мікрофінансових установ [2].

Крім того, важливим викликом залишається забезпечення балансу між доступністю кредитних ресурсів і належним рівнем захисту прав споживачів. Надмірне регуляторне навантаження може стримувати розвиток ринку, тоді як недостатній контроль - сприяти зловживанням [3].

Водночас формування такого балансу потребує чіткої та послідовної державної політики у сфері регулювання небанківських фінансових установ. Ефективний нагляд має поєднувати контроль за прозорістю умов кредитування, розкриттям повної вартості позики, дотриманням етичних стандартів стягнення заборгованості та водночас не створювати надмірних адміністративних бар'єрів для сумлінних учасників ринку.

Особливої уваги потребує питання інформування споживачів щодо реальної річної процентної ставки, штрафних санкцій та можливих наслідків прострочення платежів. Наявність зрозумілих і доступних умов договору зменшує ризик конфліктів та підвищує довіру до фінансового сектору загалом.

Крім того, важливо розвивати механізми фінансової освіти населення, адже навіть за умов якісного регулювання низький рівень фінансової грамотності може призводити до необґрунтованих рішень щодо запозичень. Таким чином, збалансоване поєднання регуляторних інструментів, саморегулювання ринку та підвищення фінансової культури споживачів є необхідною передумовою сталого розвитку мікрофінансування в Україні.

Отже, розвиток мікрофінансування в Україні має значний потенціал для підтримки економічної активності та відновлення підприємництва. Водночас ефективність цього сегмента фінансового ринку залежить від удосконалення регуляторного середовища, підвищення фінансової грамотності населення та впровадження відповідальних стандартів кредитування.

На нашу думку, мікрофінансування може стати дієвим інструментом економічної стабілізації України за умови поєднання інноваційності, прозорості та соціальної відповідальності учасників ринку. Його подальший розвиток доцільно спрямовувати не лише на розширення обсягів кредитування, а й на формування якісної моделі взаємодії між кредиторами та позичальниками, що ґрунтується на довірі та взаємній відповідальності.

Особливого значення набуває інтеграція мікрофінансових послуг у загальну стратегію економічного відновлення держави, зокрема через підтримку малого та сімейного бізнесу, розвиток підприємництва в регіонах та стимулювання самозайнятості населення. Водночас важливо мінімізувати ризики надмірної закредитованості та фінансової вразливості громадян шляхом впровадження чітких стандартів оцінки платоспроможності та контролю за дотриманням прав споживачів.

Мікрофінансування може відігравати ключову роль у післявоєнному відновленні економіки, забезпечуючи швидкий доступ до фінансових ресурсів для відновлення діяльності малого бізнесу та створення нових робочих місць.

Таким чином, перспективи мікрофінансування в Україні безпосередньо пов'язані з формуванням збалансованої фінансової екосистеми, де доступність ресурсів поєднується з відповідальністю, а економічна доцільність - із соціальною спрямованістю. Саме за таких умов мікрофінансування здатне виконувати не лише комерційну, а й стратегічну роль у процесах післякризового відновлення та довгострокового розвитку національної економіки.

1. Регулювання ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/nonbanks>

2. Козаченко Г.В. Білоусова А.Ю. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та*

перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15 жовт. 2019 р. Полтава : ПолтНТУ. 2019. С. 35–37.

4. Троцюк Н. В. Правове регулювання діяльності мікрофінансових організацій в Україні. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 141-148. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/download/15609/22854>

